

Sygn. akt VI ACa 811/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Jolanta Pyżlak

Sędzia SA – Krzysztof Tucharz

Sędzia SA – Jacek Sadowski (spr.)

Protokolant: – sekretarz sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. B.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w W.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 marca 2016 r., sygn. akt III C 452/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od A. B. na rzecz (...) Sp. z o.o. w W. kwotę 2 610 zł (dwa tysiące sześćset dziesięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. przyznaje ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. adwokatowi P. H. kwotę 1 170 zł (jeden tysiąc sto siedemdziesiąt złotych) wraz z podatkiem VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 811/16

UZASADNIENIE

Powód A. B. wniósł o ochronę swoich dóbr osobistych w postaci prawa do prywatności, wizerunku, swobodnego komunikowania się, identyfikacji, prawa do korespondencji SMS. Pozwanym w sprawie był operator komórkowy (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. Powód domagając się ochrony wnosił o:

1) nakazanie pozwanemu, aby w ciągu 24 godzin od uprawomocnienia się wyroku przeniósł numer telefonu powoda z sieci (...) do sieci (...), zgodnie z wnioskiem otrzymanym w dniu 30 marca 2015 r.;

2) nakazanie pozwanemu, aby w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku doręczył powodowi pisemne oświadczenie o treści: „(...) przeprasza Pana A. B. za naruszenie jego dóbr osobistych – prawa do prywatności, rozpoznawalnego po numerze, wizerunku, komunikacji, wysyłania oraz gromadzenia korespondencji SMS wskutek uniemożliwienia przeniesienia numeru (...) do sieci (...) wiosną 2015 r.”;

3) zasądzenie kwoty 8.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za uniemożliwienie przeniesienia numeru i naruszenie dóbr osobistych – korespondencji i prywatności, a w szczególności: prawa do możliwości wysyłania korespondencji SMS, swobodnego komunikowania się z rodziną, przyjaciółmi i znajomymi, kontaktów naukowych;

W uzasadnieniu pozwu A. B. wskazał, że w grudniu 2013 r. przeniósł numer na kartę (...) z sieci (...) do sieci (...), zarejestrowany na jego dane. Podał, że pozwana spółka otrzymała dane osobowe wraz z wnioskiem o przeniesieniu numeru i kserokopią paszportu, a w dniu 30 marca 2015 r. pozwana otrzymała jego wniosek o przeniesienia zarejestrowanego na dane powoda numeru w trybie przewidzianym art. 30 Dyrektywy Europejskiej nr 2002/20/WE, jednakże pomimo prawidłowo złożonego wniosku i opłacenia usługi w nowej sieci, pozwana odmówiła przeniesienia numeru. Według powoda, takie zachowanie pozwanej naruszyło jego dobra osobiste w postaci prawa do prywatności, swobodnego komunikowania się, identyfikacji, prawa do korespondencji SMS.

Pozwany nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniesione powództwo.

Sąd okręgowy ustalił, że powód posiadał telefon na kartę z numerem (...) od roku 2002. Początkowo był abonentem sieci (...), następnie w grudniu 2013 r. przeniósł numer na kartę do sieci (...), podając przy tym podstawowe dane osobiste, takie jak nazwisko i imię, adres zameldowania i adres korespondencyjny, NIP, REGON oraz przedkładając ksero dowodu osobistego, a także podpisując oświadczenie o „wyrażeniu zgody na przetwarzanie swoich danych osobowych dla celów realizacji procesu przeniesienia numeru”. Po przeszło 1,5 rocznej realizacji kontraktu, wskazując na wysokie koszty eksploatacji i znalezienie oferty korzystniejszej finansowo, A. B. postanowił przenieść swój numer do sieci (...). Złożył w tym celu stosowny wniosek, który (...) otrzymała od (...) w dniu 30 marca 2015 r. Pozwana nie wyraziła zgody na przeniesienie numeru, wskazując, że przeniesienie numeru jest możliwe jedynie po przystąpieniu do Klubu (...). Zgodnie bowiem z treścią § 4 ust. 5 lit. a Regulaminu przenoszenia przydzielonego Numeru przy zmianie Dostawcy publicznie dostępnych Usług Telekomunikacyjnych, brak jest możliwości rozwiązania umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z przeniesieniem przydzielonego Abonentowi numeru telefonicznego. Przeniesienie takie nie może nastąpić w przypadku braku rejestracji danych Abonenta.

W dniu 20 kwietnia 2015 r. powód złożył telefoniczną reklamację, w której wezwał do dobrowolnego przeniesienia swojego numeru telefonu do sieci (...), zgodnie ze złożonym uprzednio wnioskiem, w terminie 24 godzin od momentu złożenia reklamacji oraz wezwał do zaniechania naruszenia jego dóbr osobistych. Jak wskazał sąd okręgowy, powód do dnia dzisiejszego jest aktywnym abonentem sieci (...).

W świetle powyższych ustaleń sąd okręgowy uznał wniesione powództwo za niezasadne.

W ocenie sądu w rozpoznawanej sprawie nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, zaś działania strony pozwanej nie miały charakteru bezprawnego.

Działania pozwanego nie naruszyły wizerunku powoda rozumianego jako możliwość rozpoznawania go po numerze telefonu. Powód jest w dalszym ciągu abonentem pozwanego, korzysta z tego samego numeru. Nie doszło również do naruszenia prawa do prywatności powoda, jak również prawa do korespondencji oraz swobodnego komunikowania się. Uzasadniając to stanowisko sąd okręgowy dokonał analizy przepisów dotyczących rynku telekomunikacyjnego i ochrony danych osobowych. Po dokonaniu tej analizy sąd okręgowy stwierdził, że realizacja uprawnień powoda powinna nastąpić w świetle reguł odpowiedzialności kontraktowej, na podstawie art. 471 i n. k.c., a nie na podstawie reguł dotyczących ochrony dóbr osobistych. Wniesione w tej sprawie powództwo nie znajdowało tym samym w ocenie sądu okręgowego uzasadnionych podstaw prawnych.

Apelację od wydanego wyroku złożyła strona powodowa, zaskarżając wyrok sądu okręgowego w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa.

W apelacji zawarte zostały następujące zarzuty:

- a) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zabranego materiału, to jest niedokonywanie analizy tego materiału pod kątem istnienia zagrożenia dóbr osobistych powoda,
- b) naruszenie art. 24 § 1 k.p.c. poprzez niezasadne uznanie, że zachowanie pozwanej nie jest bezprawne w rozumieniu tego przepisu, podczas gdy przeniesienie numeru telefonicznego do innej sieci komórkowej pozwana warunkowała spełnieniem przez powoda wymogu naruszającego bezwzględnie obowiązujący przepis ustawy, a nie spełnienie tego wymogu przez powoda stało się wyłączną przyczyną odmowy przeniesienia numeru do innej sieci;
- c) naruszenie art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. poprzez nieprawidłową wykładnię i nie zastosowanie tych przepisów, pomimo że żądanie z punktu 3 pozwu i wskazana przez powoda podstawa faktyczna, uzasadnia zastosowanie tych przepisów w niniejszej sprawie.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna.

Skarżący w apelacji podnosi zarzut naruszenia przez sąd okręgowy art. 233 § 1 k.p.c. jednakże nie kwestionuje w istocie ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. został w apelacji sformułowany w sposób bardzo ogólny i sprowadza się w istocie do stwierdzenia, że dobra osobiste powoda, wbrew stanowisku sądu okręgowego, zostały co najmniej zagrożone naruszeniem na skutek działania pozwanego polegającego na odmowie przeniesienia numeru powoda do innej sieci. Skarżący nie wskazuje natomiast w ramach tego zarzutu, jakie dowody zostały wadliwie przez sąd okręgowy ocenione i które z ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd okręgowy uznać należy za nieprawidłowe. W efekcie zarzut ten stanowi polemikę z oceną prawną dokonaną przez sąd okręgowy, w szczególności dokonaną przez ten sąd wykładnią art. 23 i 24 k.c.

Sąd apelacyjny ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez sąd okręgowy uznaje za prawidłowe i czyni podstawą własnych rozważań w tej sprawie. Okoliczności faktyczne stanowiące podstawę niniejszego sporu nie były w istocie pomiędzy stronami sporne i nie zostały również zakwestionowane w złożonej apelacji. Spór w sprawie dotyczył natomiast oceny działania pozwanego, które polegało na odmowie przeniesienia numeru powoda do innej sieci komórkowej, w kontekście konstrukcji prawnych przewidzianych w art. 24 k.c. i art. 448 k.c.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. osoba, której dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonania naruszenia może ona także żądać, aby naruszyiciel dopełnił czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia, w szczególności złożył oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Ponadto na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym pokrzywdzony może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Tę ostatnią normę dopełnia i konkretyzuje art. 448 k.c., zgodnie z którym w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny.

Zasadniczymi przesłankami warunkującymi udzielenie ochrony dobrom osobistym są: naruszenie lub zagrożenie naruszeniem dóbr osobistych oraz bezprawność tego zachowania. Ponadto w odniesieniu do ochrony majątkowej, jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie, konieczne jest dodatkowo wykazanie winy sprawcy naruszenia dóbr osobistych (tak m.in. wyrok SN z 28.05.1999 r., I CKN 16/98, OSNC 2000, z. 2, poz. 25; wyrok SN z 12.12.2002 r., V CKN 1581/00, OSNC 2004, z. 4, poz. 53; wyrok SN z 8.05.2002 r., I PKN 267/01, OSNP 2004, z. 6, poz. 99).

Podzielić należy stanowisko sądu okręgowego, że w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy nie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda. Brak było zatem podstaw do udzielenia mu ochrony prawnej w oparciu o art. 24 k.c. i art. 448 k.c.

Jak powszechnie przyjmuje się zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, dobra osobiste człowieka stanowią wartości niemajątkowe (idealne) wiążące się z osobowością człowieka, wartości obejmujące fizyczną i psychiczną integralność jednostki, jej indywidualność oraz godność i pozycję w społeczeństwie. Wartości te stanowią przesłankę samorealizacji osoby ludzkiej. Katalog dóbr osobistych wskazany w art. 23 k.c. ma charakter przykładowy. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie wskazane zostały inne jednostkowe dobra osobiste, niewymienione wprost w tym katalogu, takie m.in. jak prawo do prywatności, prawo do kultu osoby zmarłej, czy też prawo do ochrony więzi rodzinnych. Dobra te są identyfikowane w oparciu o pewną ogólną konstrukcję tworzącą istotę pojęcia dóbr osobistych, która obecnie swoją normatywną podstawę znajduje w takich wartościach konstytucyjnych i chroniących je prawach podstawowych, jak godność osobowa jednostki i jej autonomia.

Zarówno podstawa faktyczna wniesionego w tej sprawie powództwa, jak i ustalona przez sąd okręgowy podstawa faktyczna wydanego rozstrzygnięcia w sposób jednoznaczny wskazują, że działanie pozwanego nie skutkowało naruszeniem, ani też zagrożeniem naruszenia dóbr osobistych powoda. W istocie powód w tej sprawie domagał się ochrony wyłącznie interesu majątkowego, który w jego ocenie został naruszony poprzez odmowę przeniesienia jego numeru telefonicznego do innej sieci. Skutkiem tej odmowy było pozbawienie powoda możliwości płacenia niższych stawek za połączenia komórkowe. Obiektywnie rzecz ujmując, taki stan rzeczy może co najwyżej stanowić źródło naruszenia sfery interesów majątkowych powoda, nie stanowi zaś przyczyny zagrożenia lub naruszenia sfery jego wartości idealnych wynikających z takich wartości jak godność osobowa jednostki, jej autonomia i prawo do samorealizacji. Oceny tej nie zmienia fakt, że skutki naruszenia dóbr osobistych mogą mieć również charakter majątkowy. Szkoda majątkowa jest w takim wypadku jedynie skutkiem naruszenia dóbr osobistych, nie zaś – jak należałoby przyjąć w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – przesłanką dokonanego naruszenia.

W rozpoznawanej sprawie powód wskazywał na naruszenie przez pozwanego na skutek odmowy przeniesienia numeru telefonicznego powoda do innej sieci takich dóbr osobistych, jak: prawo do prywatności, prawo do wizerunku, prawo do swobodnego komunikowania się, prawo do identyfikacji oraz prawo do korespondencji SMS. Wywody w tym zakresie zostały powtórzone w apelacji.

Nie można uznać, że działanie pozwanego stanowiło naruszenie prawa powoda do komunikowania się. Nawet gdyby uznać, że wskazane przez skarżącego prawo do komunikowania się i towarzyszące mu uprawnienia do otrzymywania i wysyłania korespondencji SMS oraz prowadzenia rozmów telefonicznych stanowi wiązkę uprawnień związanych z autonomią jednostki i jej prawem do samorealizacji społecznej, której jednym z przejawów jest możliwość społecznej komunikacji, nie można przyjąć, że działanie pozwanego naruszyło te uprawnienia lub zagroziło ich naruszeniem. Z twierdzeń pozwu i prawidłowych ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji wynika, że powód wskazane powyżej uprawnienia, pomimo odmowy przeniesienia numeru mógł nadal realizować i co więcej faktycznie je realizował. Ewentualny uszczerbek po jego stronie polegał zaś na niemożności realizowania tych uprawnień po niższej cenie, przyrzeczonej w sieci komórkowej, do której zamierzał przenieść swój numer. Tak naruszony interes majątkowy powoda nie podlega jednak ochronie w oparciu o konstrukcję ochrony dóbr osobistych. Analogicznie ocenić należy możliwość naruszenia działaniem pozwanego innych dóbr osobistych wskazanych przez powoda, takich jak prawo do prywatności i wizerunku. Sfera wartości idealnych związanych z tymi prawami nie została przez pozwanego operatora komórkowego zagrożona lub naruszona. Na marginesie jedynie wskazać należy, odnosząc się zarówno do wywodów apelacji, jak i rozważań sądu pierwszej instancji, że dobro osobiste w postaci wizerunku ma ustalone znaczenia zarówno na gruncie art. 24 k.c., jak i art. 81 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. W sferze tego dobra osobistego nie mieści się wskazywane w apelacji prawo do „rozpoznawalności rozumianej jako posiadanie określonego kręgu osób, które za pomocą wyświetlonego i zapisanego numeru potrafią zidentyfikować osobę do nich telefonującą” (strona 3 apelacji). Co więcej „prawo do rozpoznawalności numeru telefonicznego”, podobnie jak i prawo do korzystania z określonego numeru telefonu w ogóle nie stanowią dobra osobistego. Nie podlegają więc ochronie na gruncie art. 24 k.c.

W świetle powyższego za całkowicie niezasadne uznać należy dalsze zarzuty apelacji wskazujące na wadliwą wykładnię art. 24 k.c. i błędne niezastosowanie art. 448 k.c. W świetle powyższego również za bezprzedmiotowe uznać należy wywody dotyczące oceny działania pozwanego w kategoriach bezprawności.

Z tych wszystkich względów apelacja strony powodowej jako niezasadna podlega oddaleniu. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Należne pozwanemu koszty zastępcy procesowego w postępowaniu apelacyjnym ustalone zostały w wysokości stawki minimalnej, zgodnie z § 2 pkt 4 i § 8 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (w pierwotnym brzmieniu) w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie. Natomiast wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda ustanowionego z urzędu ustalone zostało na podstawie § 8 pkt 4 i § 14 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.